

<http://kefad.ahievran.edu.tr>

Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi

ISSN: 2147 - 1037

Öğrencilerin Bireysel Çalgı Motivasyonlarının Belirleyicileri Üzerine Bir Araştırma

Dilek Özçelik Herdem

DOI:10.29299/kefad.2018.20.01.007

Makale Bilgileri

Yükleme:05/09/2018 Düzeltme:12/12/2018 Kabul:08/02/2019

Özet

Bu araştırmada, müzik bölümü öğrencilerinin denetim odakları, öz liderlik algıları ve bireysel çalgı motivasyon düzeylerini belirleme ve değişkenler arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amaçlanmıştır. Nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılarak, müzik bölümü öğrencilerinin denetim odakları tespit edilmiş, cinsiyet ve akademik başarı durumunun denetim odağı ile ilişkisi belirlenmiştir. Ayrıca, denetim odağının öz liderlik ve bireysel çalgı motivasyonu üzerindeki etkisi, öz liderlik algısının da bireysel çalgı motivasyonu üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Gazi Üniversitesi Müzik Eğitimi Bölümünde 2017-2018 bahar döneminde eğitim gören 123 öğrenci örneklem grubunu oluşturmuştur. Ölçüm araçlarının yapısal geçerlikleri için doğrulayıcı faktör analizi (DFA), güvenilirlikleri için Cronbach Alfa katsayısı kullanılmıştır. DFA sonucunda öz liderliğin bir bütün olarak ele alınmasının, bireysel çalgı motivasyonunun ise motivasyonsuzluk, başarı motivasyonu ve çalışma motivasyonu olarak faktörler şeklinde kullanılmasının daha uygun olacağı tespit edilmiştir. Yapılan regresyon analizi sonucunda denetim odağının herhangi bir etkisine rastlanmazken, öz liderliğin bireysel çalgı motivasyonu üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca denetim odağının cinsiyete ve akademik başarıya göre farklılaşıp farklılaşmadığı test edilmiş ve öğrencilerin denetim odağının farklılaşmadığı bulunmuştur. Sonuç olarak, öğrenciler bağlamında akademik başarıdan ziyade kazanımlar üzerinde durulması ve öz liderliğin, dolayısıyla içsel motivasyonun becerilerin geliştirilmesi yönünde kullanılması özendirilerek öz liderlik algısının öncül ve sonuçları üzerine çalışmaların yapılması gerektiği kanısına varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bireysel çalgı motivasyonu, Denetim odağı, Öz liderlik, Müzik eğitimi, Çalgı eğitimi

Sorumlu Yazar: Dilek Özçelik Herdem Öğr.Gör.Dr., Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkiye, dozelik1@gmail,0000-0002-9894-8152

Atf için: Özçelik Herdem, D. (2019) Öğrencilerin bireysel çalgı motivasyonlarının belirleyicileri üzerine bir araştırma, *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1), 204-218.

Giriş

Motivasyon, İngilizce “motivation”, Latincedeki hareket etme anlamına gelen “movere” kelimesinden gelmektedir (Adair, 2003). Kavram literatürde birçok eğitimci ve psikolog tarafından farklı şekilde tanımlanmıştır. Cüceloğlu’na (2005) göre motivasyon, “istekleri, arzuları, ihtiyaçları, dürtüleri ve ilgileri kapsayan genel bir kavram” olarak nitelendirilir. Sabuncuoğlu ve Tüz’e (1998) göre, motivasyon bireylerin çeşitli gereksinimlerini karşılamalarını sağlayacak ya da amaca götürecek davranışlarda bulunma sürecidir. O halde motivasyonu, kişinin istekleri ve gereksinimleri çerçevesinde içsel gücünü ortaya koyarak bireysel hedefine yönelten çok önemli bir itici güç olarak ifade etmek mümkündür (Özçelik Herdem, 2016, s.67).

Peklaj ve Levpušček’a (2006) göre, motivasyon, bir dersi öğrenmede başlangıç noktasını oluşturur, öğrenciyi harekete geçirir ve okul yılları boyunca yapması gerekenleri gerçekleştirmede öğrenciye katkıda bulunur. Aynı şekilde Deci ve Ryan’a (2000) göre de motivasyonsuzluk harekete geçme niyetinin olmamasıdır. Yani motivasyonun yokluğudur. Motivasyonsuzluk bir aktiviteden faydalanmamak ve aktiviteyi yapacak yeterliliği hissetmemektir. Yine aynı çalışmada araştırmacılar; öz-belirleme teorisinde motivasyon türleri, harekete geçmeyi hızlandıran sebepler üzerine odaklanılarak oluşturulmuştur. Buna göre motivasyon türleri, içsel motivasyon, dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk olarak belirlenmiştir. İçsel motivasyonu olan kişi zevk aldığı için, dışsal motivasyonu olan kişi ise yaptığı işin sonucunda elde edecekleri için o işi yapar. Bu tanımlardan insan davranışında hedefe ulaşmayı sağlayacak her sürecin motivasyonu da içerdiği sonucu çıkarılabilir. Bu durum hiç şüphesiz ki eğitim alanı için de geçerlidir. Öğrencilerin içsel motivasyonunun olması yani yapılan işi zevk alarak yapmaları eğitim sürecinde oldukça önemlidir. İçsel motivasyonu düşük olan öğrenciler içinse eğitimci, dışsal motivasyonu ortaya çıkarabilmek için bazı stratejileri devreye sokma becerisini geliştirmelidir denilebilir.

Deci ve Ryan (2000) içsel motivasyonu kendi içinde üç farklı türde incelenmiştir. Bunlardan ilki bilmeye yönelik içsel motivasyondur. Bilmeye yönelik içsel motivasyon, yeni bir şeyler öğrenirken zevk duymadan dolayı bir aktiviteyi yapmayı kapsar. Bu içsel motivasyon türü, etkili bir öğrenme ve yüksek başarı elde etmek için en önemli parçadır. İkincisi ise başarmaya yönelik içsel motivasyondur. Bu içsel motivasyon türü, bir görevi başarı ile tamamlama ve yeni bir şeyler üretmekten memnun olma durumunu ifade eder. Üçüncü ve en son içsel motivasyon türü ise uyarım yaşamaya yönelik içsel motivasyondur. Uyarım yaşamaya yönelik içsel motivasyon, uyarım yaşamak veya heyecan duymak için davranışta bulunmayı gösterir. Dışsal motivasyon da kendi içinde belirlenmiş dışsal motivasyon, içe yansıyan dışsal motivasyon ve dışsal motivasyon-dış düzenleme olarak üç farklı türde incelenmiştir. Belirlenmiş dışsal motivasyon türü bireysel fayda elde etme ve kişisel önem için davranışta bulunmaya yönlendirir. Aynı zamanda en özerk dışsal motivasyon türüdür. İçe yansıyan

dışsal motivasyon ise zorlama ve korkulacak durumlardan sakınmak için yapılan davranışlara yönlendirir. Davranışın bir ödüllendirme veya baskı sonucu ortaya çıkması ise dışsal motivasyon-dış düzenleme türü içinde açıklanmaktadır.

Müzik eğitiminin önemli bir dalı olan çalgı eğitiminde de performans becerilerinin geliştirilmesinde harekete geçebilmek için istekli olmak çok önemlidir. Bu bağlamda uzun saatler süren ve dolayısı ile yorucu bir bedensel performans süreci gerektiren çalgı eğitiminde motivasyon son derece önemli görülmektedir. Sternberg ve Williams'a (2002) göre, kişilerin arzu ettiği amaca ulaşmada yardımcı olan içsel enerji diğer bir deyişle bu amaca ulaşmak için destek alınan zihinsel güç olarak da düşünülebilir.

Motivasyon bireyde devreye girdiği zaman kişi ruhsal olarak yapacağı işe odaklanırken plan yapma davranışları artıyor ve sorunlara çözüm bulma süreci hızlanıyor denilebilir. Bu bağlamda motivasyonu kişi kendi içsel dünyasında oluşturmalıdır. Başkaları tarafından motive edilmeyi beklemek en büyük hatadır

Literatüre baktığımızda eğitim fakültelerinde motivasyon ile ilgili çalışmalar karşımıza çıkmaktadır. Altınkurt, Yılmaz ve Erol (2014), pedagojik formasyon öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonları üzerine yapmış olduğu çalışmada pedagojik formasyon programı öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonları daha yüksek çıkmıştır. Alemdağ, Öncü ve Yılmaz (2014) beden eğitimi öğretmeni adaylarının akademik motivasyon ve akademik öz yeterlikleri akademik motivasyon düzeyinin cinsiyet değişkeni ve sınıf değişkenine göre farklılaştığı görülmüştür.

Manz (1986) tarafından "kişinin bireysel ve örgütsel başarıyı elde etmesi için kendisini motive etmesi ve kendini yönlendirme süreci" olarak tanımlanmıştır. Esasında bu kavram, organizasyon süreçlerinde kendi kendini etkileme teorisinin daha gelişmiş bir şekli olarak karşımıza çıkmaktadır.

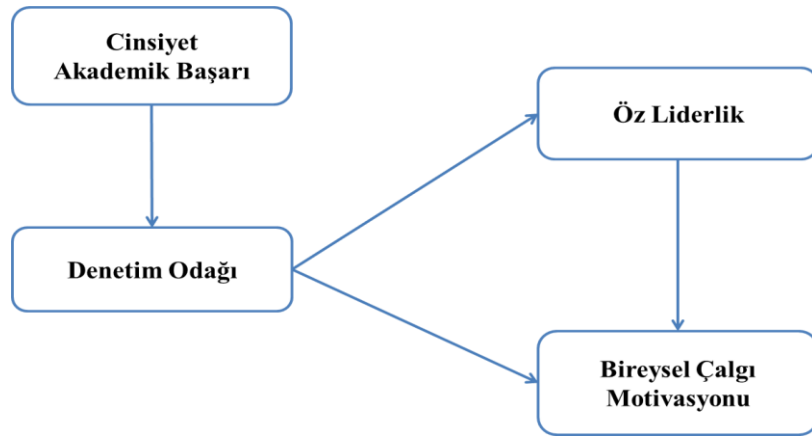
Söz edilen tanımlardan hareketle bu çalışma öğrencilerin bireysel çalgı motivasyonlarını ölçmeye ilişkin olarak tasarlanmıştır. Çalışmanın öğrencilerin gelişimine ve müzik eğitimi ile ilgili araştırmaların yapılmasına katkı sağlayacak olması nedeniyle önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın Yöntemi

Müzik bölümü öğrencilerinin bazı değişkenler açısından denetim odağı, öz liderlik algısı ve bireysel çalgı motivasyonunu analiz etmeyi amaçlayan bu çalışmada karşılaştırmalı ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemde araştırma sürecine müdahale edilmeden değişkenler arasında

karşılaştırmalar yapılmakta, problem olarak dikkate alınan değişkenler arası ilişki düzeyleri saptanmaya çalışılmaktadır (Öztürk, 2002).

Araştırmada denetim odağı, öz liderlik algısı ve bireysel çalgı motivasyonu arasındaki etkileşim incelenmektedir. Bu maksatla öncelikle müzik bölümü öğrencilerinin denetim odakları tespit edilmekte, denetim odağının demografik faktörlerden cinsiyet, sınıf ve akademik başarı durumuna göre farklılıkları belirlenmekte, müteakiben denetim odağının öz liderlik ve bireysel çalgı motivasyonu üzerindeki etkisi ile öz liderlik algısının bireysel çalgı motivasyonu üzerindeki etkisi araştırılmaktadır. Bu çerçevede oluşturulan araştırma modeli Şekil 1’de yer almaktadır.

Şekil 1. Araştırma modeli

Model kapsamında test edilecek hipotezler bir bütün halinde aşağıda sıralanmaktadır.

- H1: Müzik bölümü öğrencilerinin denetim odağı cinsiyete göre farklılaşmaktadır.
- H2: Müzik bölümü öğrencilerinin denetim odağı akademik başarılarına göre farklılaşmaktadır.
- H3: Müzik bölümü öğrencilerinin denetim odağı öz liderliklerini etkilemektedir.
- H4: Müzik bölümü öğrencilerinin denetim odağı bireysel çalgı motivasyonunu etkilemektedir.
- H5: Müzik bölümü öğrencilerinin öz liderlik algıları bireysel çalgı motivasyonunu etkilemektedir.

Çalışmanın ilerleyen kısmında araştırmanın örnekleme ve katılımcı bilgilerine, araştırmada kullanılan ölçüm araçlarına, yapılan analizlere ve bu analizlere ilişkin bulgulara sırasıyla değinilmektedir.

Araştırmanın Örnekleme ve Katılımcılara İlişkin Tanımlayıcı Bilgiler

Araştırma, 2017-2018 öğretim yılı bahar döneminde, Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim dalında öğrenim gören öğrenciler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma grubuna adı geçen anabilim dalında öğrenim gören tüm sınıf ve

öğrenciler dahil edilmiştir. Toplam öğrenci sayısı 200'dür. %5 anlamlılık düzeyi ve %10 güven aralığı için örneklem sayısı 65 olarak hesaplanmıştır (Barlett, Kotrlik ve Higgings, 2001).

Öğrencilerin tamamına ulaşılmaya çalışılmış, ancak gönüllülük esasına göre katılım serbest bırakıldığı için 132 öğrenci ankete cevap vermiştir. Bu durumda geri dönüş oranı %66 olmuştur. Verilen cevapların kontrolü sonucunda soruları boş bırakan 9 öğrenci analiz dışında tutulmuş ve analize 123 öğrenci üzerinden devam edilmiştir.

Öğrencilerden 35'i erkek (%28,5) ve 88'i kadındır (%71,5). Birinci sınıfta öğrenim gören öğrenci sayısı 23 (%18,7), ikinci sınıftakilerin sayısı 33 (%26,8), üçüncü sınıftakilerin sayısı 36 (%29,3) ve dördüncü sınıftakilerin sayısı 31'dir (%25,2).

Akademik başarısı 90 puan ve üzerinde olan öğrenciler yeterli olarak, 90 puanın altında not alanlar geliştirilebilir olarak değerlendirilmiştir. Bu durumda öğrencilerden 95'i (%77,2) yeterli iken 28'i (%22,8) geliştirilmesi gerekmektedir.

Araştırmada Kullanılan Ölçüm Araçları

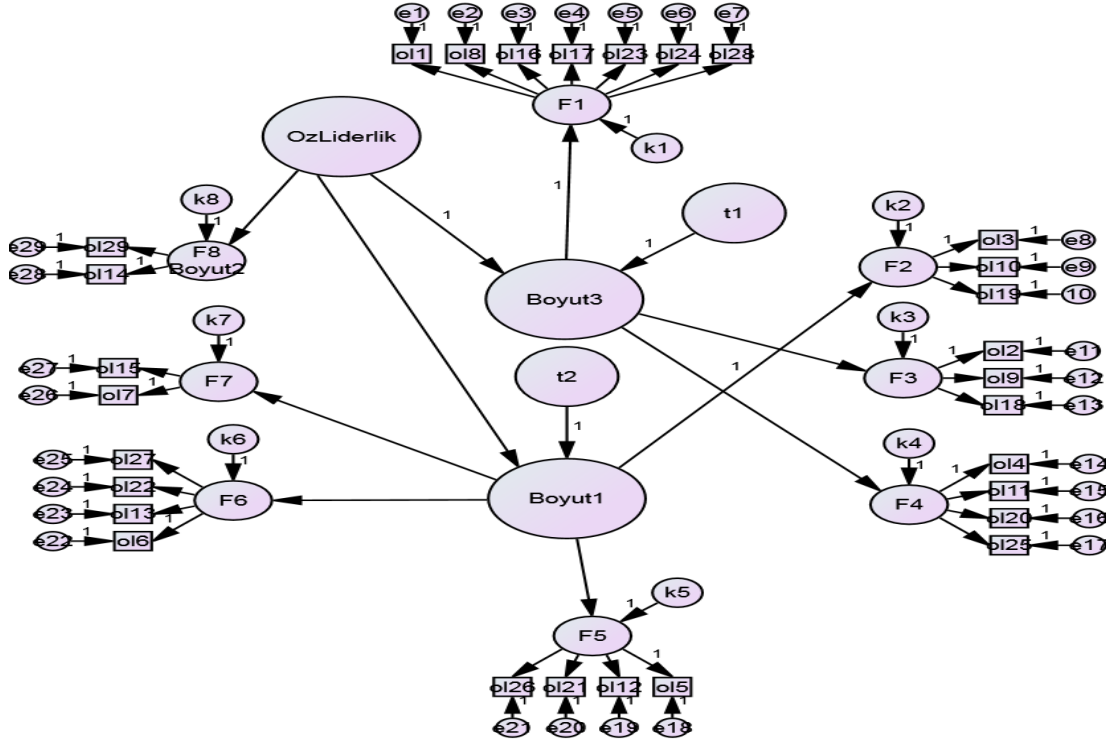
Demografik bilgiler ile denetim odağı, öz liderlik ve bireysel çalgı motivasyonu ölçüm araçlarından hazırlanan anket formu kullanılarak veri toplanmıştır. Denetim odağı ölçeği için katılımcıların ortalama puanları hesaplanmış ve analizler ortalama puanlar üzerinden yapılmıştır. Dağ (1991) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Denetim Odağı Ölçeği Rotter (1966) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçe uyarlamasını yapan Dağ (1991) Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı ise 0.70 olarak raporlamıştır. Ölçek, 29 maddeden oluşmakla birlikte 6 soru sosyal beğenirlik etkisini ve ortak yöntem varyansını azaltmak için kullanılmakta ve puanlanmamaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanların dış denetim odağına, düşük puanlar ise iç denetim odağına işaret etmektedir. Bu doğrultuda öğrencilerin denetim odağına göre dağılımları Tablo 1'de yer almaktadır. Öğrencilerin 49'u (%39,8) iç denetim odağına sahip iken 74'ü (%60,2) dış denetim odağına sahiptir.

Tablo 1. Öğrencilerin denetim odağına göre dağılımı

	Frekans	Yüzdesi	Birikimli Yüzdesi
İç Denetim Odağı	49	39,8	39,8
Dış Denetim Odağı	74	60,2	100,0
Toplam	123	100,0	

Kullanılan ölçüm araçlarından öz liderlik ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları daha önce Tabak, Sıgı ve Türköz (2013) tarafından yapılmıştır. Manz (1992) tarafından geliştirilen ve Houghton ve Neck (2002) revize edilen ölçeğin orijinali 35 madde, 3 boyut ve 9 faktörden oluşmaktadır. Tabak ve diğerlerinin (2013) yaptıkları sonucunda Türkçe'ye uyarlanan ölçek 29 madde, 3 boyut ve 8 faktörden meydana gelmektedir. 5'li Likert ölçeği kullanılan ölçüm aracında

cevaplayıcılardan ifadelerde belirtilen davranışların sıklık derecelerini işaretlemeleri istenmektedir (1=Hiçbir zaman, 2=Nadiren, 3=Ara sıra, 4=Genellikle, 5=Her zaman). Bu çalışmada yapı geçerliliği doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ile güvenilirliği ise güvenilirlik analiziyle (Cronbach Alpha katsayıları) test edilmiştir.

Şekil 2. Öz liderlik ölçeği ikinci düzey çok faktörlü model

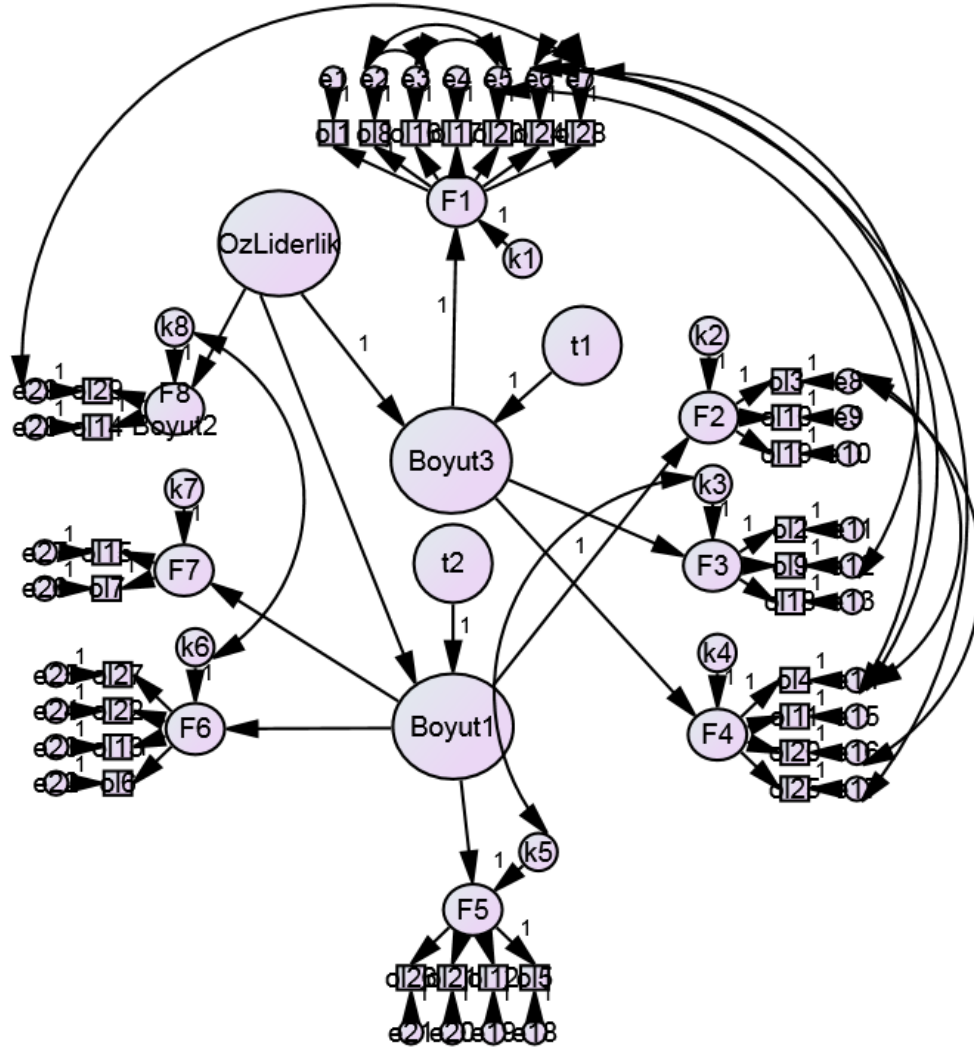
Ölçüm aracına ilişkin ikinci düzey çok faktörlü model Şekil 2’de, DFA sonuçları Tablo 2’de, güvenilirlik analizi sonuçları Tablo 3’te yer almaktadır. Öz liderlik ölçeğinin DFA sonuçları incelendiğinde ikinci düzey çok faktörlü modelin uyum indeks değerlerinin kabul edilebilir sınırlar içerisinde olmadığı görülmektedir (Meydan ve Şeşen, 2011).

Tablo 2. Öz liderlik ölçeği DFA sonuçları

	χ^2	s.d.	$\chi^2/s.d.$	RMR	IFI	TLI	CFI	RMSEA
İkinci Düzey Çok Faktörlü Model	613,263	367	1,671	0,081	0,857	0,838	0,853	0,074
Modifiye Model	496,457	354	1,402	0,074	0,918	0,903	0,915	0,057

χ^2 : Ki-kare; s.d.: serbestlik derecesi; RMR: root mean square residual; IFI: Bollen’s Incremental Fit Index; TLI: Tucker-Lewis Index; CFI: Bentler’s Comparative Fit Index; RMSEA: Root Mean Square Error of Approximation.

Öz liderlik ölçeğinin modifiye edilmiş ikinci düzey çok faktörlü yapısı Şekil 3’te yer almaktadır. Öz liderlik ölçeğinin modifiye edilmesi sonucunda kabul edilebilir sınırlar içerisinde kalan uyum indeks değerleri Tablo 4’te gösterilmektedir ($\chi^2/s.d.=1,402$; RMR=0,074; IFI=0,918; TLI=0,903; CFI=0,915; RMSEA=0,057; p=0,000).

Şekil 3. Öz liderlik ölçeği modifiye edilmiş ikinci düzey çok faktörlü yapı

Bu durumda ikinci düzey çok faktörlü yapısı DFA ile doğrulanan öz liderlik ölçeğinin genel olarak, boyutlarının ve faktörlerinin güvenilirlik analizi sonuçları Tablo 3’de yer aldığı şekli ile elde edilmiştir.

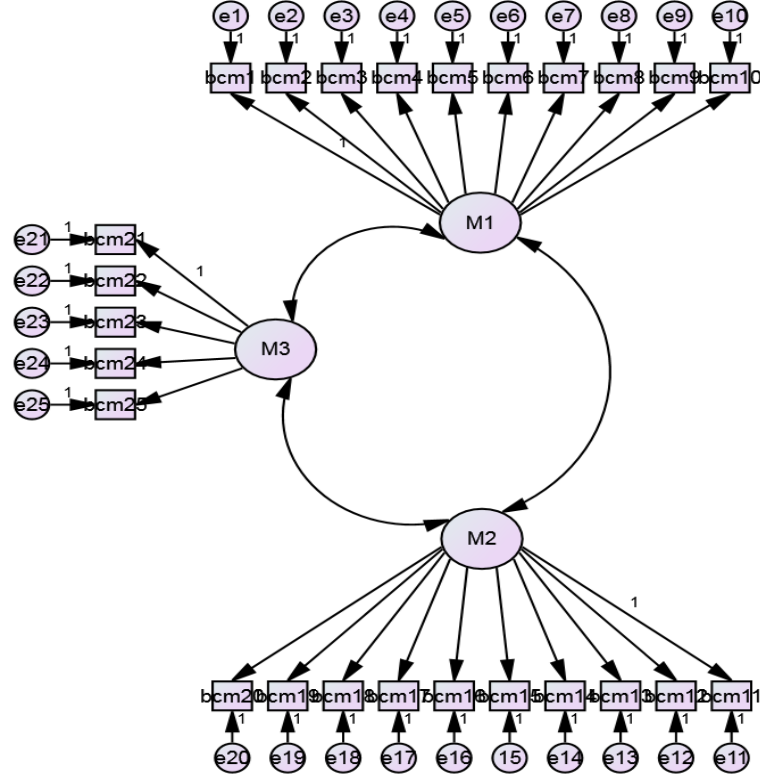
Tablo 3. Öz liderlik ölçeği güvenilirlik analizi sonucu

Genel	Boyut 1	Boyut 2 (Faktör 8)	Boyut 3	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3	Faktör 4	Faktör 5	Faktör 6	Faktör 7
0,890	0,721	0,423	0,877	0,846	0,771	0,770	0,777	0,805	0,774	0,521

Öz liderlik ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik analizleri birlikte ele alındığında bu çalışmada öz liderliğin bir bütün olarak ele alınmasının daha uygun olacağı anlaşılmaktadır. Çünkü DFA’ya göre ikinci düzey çok faktörlü yapı doğrulanmış ve ölçeğin Cronbach Alfası 0,890 olarak bulunmuştur.

Bireysel çalgı motivasyonu ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları daha önce Girgin (2015) tarafından yapılmıştır. Araştırmacı tarafından yapılan keşfedici faktör analizi sonucunda ölçeğin 25 madde ve 3 faktörden meydana geldiği tespit edilmiştir. 5’li Likert ölçeği kullanılan ölçüm

aracında cevaplayıcılardan ifadelerle katılım derecelerini işaretlemeleri istenmektedir (1=Hiç katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Kararsızım, 4=Katılıyorum, 5=Tamamen katılıyorum). Bu çalışmada yapı geçerliliği DFA ile güvenilirliği ise güvenilirlik analiziyle (Cronbach Alpha katsayıları) test edilmiştir.

Şekil 4. Bireysel çalgı motivasyonu ikinci düzey ilişkili model

Ölçüm aracına ilişkin ikinci düzey ilişkili model Şekil 4’de, DFA sonuçları Tablo 4’de yer almaktadır. DFA sonuçları incelendiğinde sınanan dört modelin uyum indeks değerlerinin kabul edilebilir sınırlar içerisinde olmadığı görülmektedir (Meydan ve Şeşen, 2011).

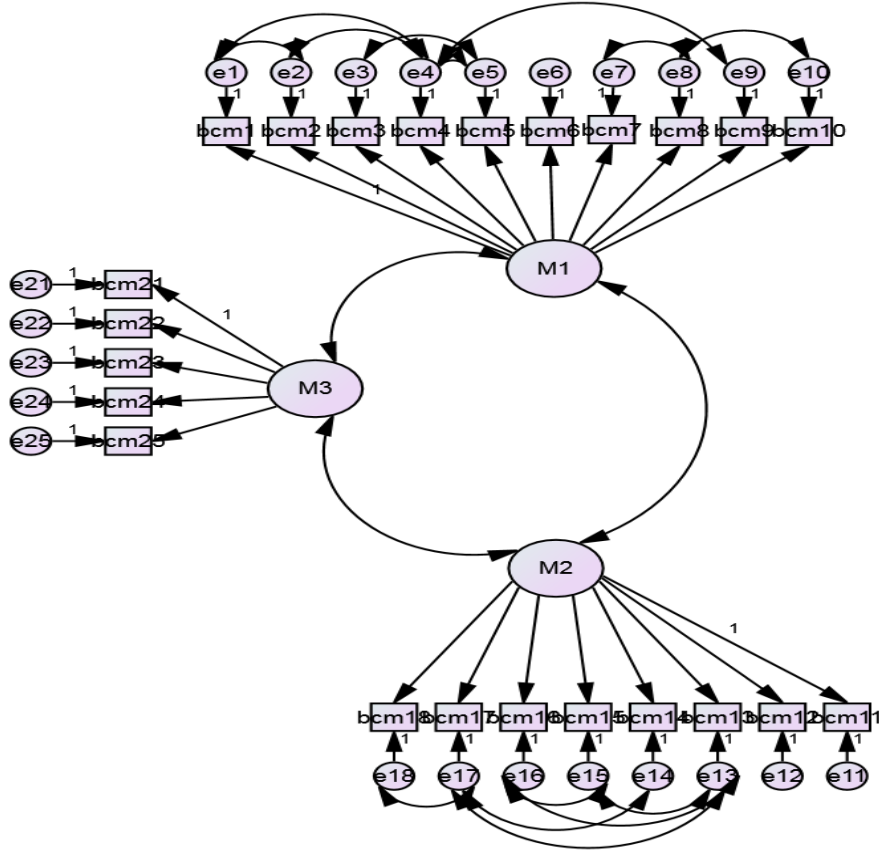
Tablo 4. Bireysel çalgı motivasyonu ölçeği DFA sonuçları

	χ^2	s.d.	$\chi^2/s.d.$	RMR	IFI	TLI	CFI	RMSEA
Birinci Düzey Tek Faktörlü	1710,454	275	6,220	0,187	0,535	0,488	0,531	0,207
İkinci Düzey İlişkisiz Model	777,813	275	2,828	0,304	0,837	0,821	0,836	0,122
İkinci Düzey İlişkili Model	715,680	272	2,631	0,101	0,856	0,840	0,855	0,116
İkinci Düzey Çok Faktörlü	721,993	273	2,645	0,127	0,854	0,839	0,853	0,116
Modifiye Model (İkinci Düzey İlişkili Model)	365,470	213	1,716	0,075	0,948	0,937	0,947	0,077

χ^2 : Ki-kare; s.d.: serbestlik derecesi; RMR: root mean square residual; IFI: Bollen’s Incremental Fit Index; TLI: Tucker-Lewis Index; CFI: Bentler’s Comparative Fit Index; RMSEA: Root Mean Square Error of Approximation.

Bu nedenle en iyi uyum sergileyen model olarak ikinci düzey ilişkili model ele alınmış ve modifikasyonlar uygulanmıştır. Yapılan iyileştirmelerle 19 ve 20. soruların ölçekten çıkarılması

sonucunda modelin uyum indeks değerlerinin kabul edilebilir sınırlar içerisinde olduğu görülmüştür. Modifiye edilmiş yapısal model Şekil 5'te gösterilmektedir.

Şekil 5. Bireysel çalgı motivasyonu modifiye edilmiş model (ikinci düzey ilişkili model)

DFA sonucunda doğrulanan ikinci düzey ilişkili modele ilişkin yapılan güvenilirlik analizi sonucu Tablo 5'te gösterilmektedir. Bireysel çalgı motivasyonu ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik analizleri birlikte ele alındığında bu çalışmada bireysel çalgı motivasyonunun boyutlar bazında ele alınmasının daha uygun olacağı anlaşılmaktadır. Çünkü DFA'ya göre ikinci düzey ilişkili yapı doğrulanmış, ölçeğin Cronbach Alfa'sı genel olarak 0,672 olarak kabul edilebilir sınırın altında bulunmuş, boyutlar bazında ise oldukça güvenilir yapı sergilemiştir (Boyut 1: 0,951; Boyut 2: 0,945; Boyut 3: 0,877).

Tablo 5. Bireysel Çalgı Motivasyonu Güvenirlik Analizi Sonucu

Genel	Boyut 1	Boyut 2	Boyut 3
0,672	0,951	0,945	0,877

Farklılık Analizi Bulguları

Çalışmada kullanılan ölçüm araçlarının geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları sonucunda araştırma hipotezlerinin doğrulanması için hipotez testleri yapılmıştır. Araştırmanın H1 ve H2 hipotezlerini test etmek için bağımsız örneklem t-testinden yararlanılmıştır. Öğrencilerin denetim odağının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan hipotez test sonuçları Tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 6. Öğrencilerin denetim odağının cinsiyete göre farklılaşması

Öğrencinin Cinsiyeti	N	Ort.	std.s.	t	P (çift kuyruk)
Erkek	35	12,37	3,67		
Kadın	88	12,18	3,57	0,26	0,795

Tablo 6 incelendiğinde, öğrencilerin genelinin kısmen dış kontrol odağına sahip olduğu, erkek öğrencilerin denetim odağının kızlara nazaran daha yüksek olduğu, ancak bu farklılığın istatistiksel olarak anlamlı bulunmadığı görülmektedir. Buradan hareketle H1 hipotezinin desteklenmediği ifade edilebilir.

Öğrencilerin denetim odağının akademik başarıya göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan hipotez test sonuçları Tablo 7'de yer almaktadır.

Tablo 7. Öğrencilerin denetim odağının akademik başarıya göre farklılaşması

Öğrencinin Cinsiyeti	N	Ort.	std.s.	t	P (çift kuyruk)
Geliştirilebilir	28	12,71	3,40		
Yeterli	95	12,09	3,64	0,832	0,410

Tablo 7 incelendiğinde, öğrencilerin genelinin kısmen dış kontrol odağına sahip olduğu, akademik başarısının gelişmesi gereken öğrencilerin denetim odağının yeterli olan öğrencilere nazaran daha yüksek olduğu, ancak bu farklılığın istatistiksel olarak anlamlı bulunmadığı görülmektedir. Buradan hareketle H2 hipotezinin desteklenmediği ifade edilebilir.

Tanımlayıcı İstatistikler ve Korelasyon Analizi Bulguları

Değişkenlere ait tanımlayıcı istatistikler ve korelasyon analizi sonuçları Tablo 8'dedir. Sonuçlara göre öğrencilerin dış denetim odaklı oldukları (ort.=12,23; s.s.=3,58), öz liderlik algılarının ortalamasının hafif üzerinde olduğu (ort.=3,63; s.s.=0,50), motivasyonlarını azaltıcı etkenlerin oldukça az olduğu (ort.=1,58; s.s.=0,84), başarı motivasyonlarının yüksek (ort.=4,29; s.s.=0,91), ancak çalışma motivasyonlarının orta seviyede (ort.=3,37; s.s.=0,97) olduğu görülmektedir.

Özdamar'a (1999: 522) göre Cronbach Alfa katsayısının 0.40-0.60 arasında olması ölçüm araçlarının güvenilir, 0.60-0.80 arasında olması oldukça güvenilir ve 0.80-1.00 arasında olması yüksek

derecede güvenilir olduğunu göstermektedir. Bu doğrultuda ölçüm araçlarının Cronbach Alpha katsayıları incelendiğinde denetim odağının ve bireysel çalgı motivasyonunun oldukça güvenilir, öz liderlik ile birlikte motivasyonsuzluk, başarı motivasyonu ve çalışma motivasyonunun yüksek derecede güvenilir oldukları görülmektedir.

Tablo 1. Tanımlayıcı istatistikler ve korelasyon analizi bulguları

	Ort.	s.s.	1	2	3	3.1	3.2	3.3
1.Denetim Odağı	12,23	3,58	(0,611)					
2.Öz liderlik	3,63	0,50	-0,01	(0,890)				
3.Bireysel Çalgı Motivasyonu	2,91	0,37	0,07	0,18*	(0,672)			
3.1 Motivasyonsuzluk	1,58	0,84	-0,02	-0,33**	0,32**	(0,951)		
3.2 Başarı Motivasyonu	4,29	0,91	0,03	0,38**	0,46**	-0,57**	(0,945)	
3.3 Çalışma Motivasyonu	3,37	0,97	0,12	0,32**	0,52**	-0,31**	0,31**	(0,877)

Cronbach Alpha Katsayıları parantez içerisinde gösterilmiştir.

* p<0,05

** p<0,01

Tablo 8’de yer alan korelasyon analizi bulguları incelendiğinde, denetim odağı ile öz liderlik ve bireysel çalgı motivasyonu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmadığı görülmektedir. Diğer taraftan öz liderlik ile motivasyon arasında genel olarak düşük seviyede, anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır ($r=0,18$; $p<0,05$). Bireysel çalgı motivasyonunun faktörleri ile öz liderlik arasındaki ilişki analiz edildiğinde; motivasyonsuzluk ile arasında düşük seviyede, anlamlı ve negatif yönlü ($r=-0,33$; $p<0,01$), başarı motivasyonu ile arasında düşük seviyede, anlamlı ve pozitif ($r=0,38$; $p<0,01$), çalışma motivasyonu aile arasında düşük seviyede, anlamlı ve pozitif ($r=0,32$; $p<0,01$) ilişki bulunmaktadır.

Regresyon Analizi Bulguları

Araştırmanın 3, 4 ve 5 numaralı hipotezlerini test etmek için basit doğrusal regresyon analizleri yapılmıştır. Değişkenler arasındaki etkiler Tablo 9’da gösterilmektedir. Regresyon analizi sonuçları incelendiğinde regresyon modellerinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı, denetim odağının öz liderlik ve bireysel çalgı motivasyonunu yordamadığı görülmektedir. Bu nedenle H3 ve H4 hipotezlerinin desteklenmediği ifade edilebilir.

Tablo 9. H3 ve H4 Regresyon analizi sonucu

Bağımlı Değişken	R ²	F	p
Öz liderlik	0,000	0,012	0,913
Motivasyonsuzluk	0,000	0,044	0,834
Başarı motivasyonu	0,001	0,088	0,767
Çalışma motivasyonu	0,014	1,744	0,189

Bağımsız Değişken: Denetim Odağı

Benzer şekilde öğrencilerin öz liderlik algılarının bireysel çalgı motivasyonları üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla yapılan basit doğrusal regresyon analiz sonuçları Tablo 10'da yer almaktadır.

Tablo 10. Regresyon analizi sonucu

Bağımlı Değişken	R ²	F	p
Motivasyonsuzluk	0,106	14,386	0,000
Başarı motivasyonu	0,143	20,246	0,000
Çalışma motivasyonu	0,100	13,424	0,000

Bağımlı Değişken: Öz liderlik

Tablo 10'da yer alan H4 hipotezini test etmek üzere yapılan regresyon modellerinin istatistiksel olarak anlamlı oldukları görülmektedir (p=0,000). Öz liderlik algısının motivasyonsuzluğu ve çalışma motivasyonunu yordama gücü %10, başarı motivasyonunu ise yordama gücü %14'tür. Bu duruma göre yapılan analizler sonucu elde edilen regresyon katsayıları Tablo 11'de yer almaktadır.

Tablo 11. Regresyon katsayıları

Regresyon Modeli	Standardize Katsayısı	t	p
Öz liderlik-Motivasyonsuzluk	-0,326	-3,793	0,000
Öz liderlik-Başarı motivasyonu	0,379	4,500	0,000
Öz liderlik-Çalışma motivasyonu	0,316	3,664	0,000

Tablo 11'de yer alan standardize katsayılar incelendiğinde, öz liderliğin motivasyonsuzluk üzerindeki etkisinin orta seviyede ve negatif yönlü olduğu, başarı motivasyonu ve çalışma motivasyonu üzerindeki etkisinin orta seviyede ve pozitif yönlü olduğu görülmektedir.

Tartışma, Kısıtlar ve Öneriler

Bu çalışmada müzik bölümü öğrencilerinin denetim odakları, öz liderlik algıları ve bireysel çalgı motivasyonları tespit edilmiş, denetim odağının öz liderlik algıları ve bireysel çalgı motivasyonlarını yordayıp yordamadığı araştırılmıştır. Çalışmada kullanılan ölçüm araçlarının yapısal geçerlikleri için DFA, güvenilirlikleri için Cronbach Alfa katsayısı kullanılmıştır. DFA sonucunda öz liderliğin bir bütün olarak ele alınmasının, bireysel çalgı motivasyonunun ise motivasyonsuzluk, başarı motivasyonu ve çalışma motivasyonu olarak faktörler şeklinde kullanılmasının daha uygun olacağı tespit edilmiştir. Nitekim Tabak ve diğerleri (2013) tarafından yapılan uyarılma çalışmasında da faktör boyutuna inilmekle birlikte öz liderliğim ikinci düzey çok faktörlü yapısı doğrulanmıştır. Girgin (2015) tarafından da bireysel çalgı motivasyonunun ikinci düzey ilişkili modeli doğrulandığı için her iki ölçüm aracı da önceki çalışmalarla tutarlılık göstermiştir.

Öğrenciler denetim odağı ortalaması dış denetim odağına daha yakındır. Terzi'nin (2011) üniversite öğrencileri örnekleminde yaptığı çalışmada öğrenciler iç denetim odaklı bulunması rağmen

bu çalışmadaki puanlara çok yakın bir değer almıştır. Dönmez (1985), Yağışan ve Sünbül (2007) tarafından da ortalamaya yakın denetim odağı raporlanmıştır. Sardoğan, Kaygusuz ve Karahan'ın (2006) yaptığı deneysel araştırmada ilk ölçüm sonuçları dış kontrol odağına işaret ederken son ölçümler iç kontrol odağını göstermiştir. Bu doğrultuda denetim odağının farklılık gösterebileceği yapılan çalışmalardan anlaşılmaktadır.

Diğer taraftan, çalışmada denetim odağının cinsiyete ve akademik başarıya göre farklılaşıp farklılaşmadığı test edilmiştir. Bağımsız örneklem t-testi kullanılarak yapılan analiz sonucunda öğrencilerin denetim odağının farklılaşmadığı bulgulanmıştır. Bununla birlikte kız öğrencilerin ortalama puanları erkek öğrencilere göre az da olsa düşük bulunmuştur. Nitekim Yağışan ve Sünbül (2007), Terzi (2011) ve Ören (2016) kız öğrencilerin daha iç denetim odaklı olduklarını raporlamıştır. Bu çalışma bağlamında anlamlı farklılık olmamakla birlikte benzer bir çıkarımda bulunmak mümkündür.

Değişkenler arasında yapılan korelasyon ve regresyon analizleri sonucunda denetim odağının öz liderlik algısı ve bireysel çalgı motivasyonu üzerinde herhangi bir etkisine rastlanmazken, öz liderliğin bireysel çalgı motivasyonunun faktörlerinden motivasyonsuzluğu negatif yönlü, başarı ve çalışma motivasyonunu pozitif yönlü etkilediği belirlenmiştir. Değişkenler arasındaki etkileşimi araştıran çalışma yok denecek kadar azdır. Williams (1997), Ho ve Nesbit (2018) iç denetim odağı ile öz liderlik arasında pozitif ilişki olduğunu raporlamıştır. Garipağaoğlu ve Güloğlu (2015) da öğretmen adayı öğrencilerin denetim odaklarının öz liderlik becerilerini ters yönlü etkilediğini, yani iç denetim odaklıların öz liderlik becerilerini daha fazla etkilediğini tespit etmiştir. Manz (1986) tarafından öz liderlik bireyin başarıya ulaşmasındaki içsel motivasyon süreci olarak tanımlanmaktadır. Zaten Neck ve Houghton (2006) tarafından vurgulandığı gibi öz liderlik kuramının dayanağı motivasyon teorileridir. Bu doğrultuda, öğrenciler bağlamında düşünüldüğünde akademik başarıdan ziyade kazanımlar üzerinde durulması ve öz liderliğin, dolayısıyla içsel motivasyonun becerilerin geliştirilmesi yönünde kullanılması özendirilebilir. Buradan hareketle öz liderlik algısının öncül ve sonuçları üzerine çalışmalar yapılabilmesi ifade edilebilir.

Kaynakça

- Adair, J. (2003). *Etkili motivasyon*. İstanbul: Babıali Kültür Yayıncılığı.
- Alemdağ, C., Öncü, E. ve Yılmaz, A. K. (2014). Beden eğitimi öğretmeni adaylarının akademik motivasyon ve akademik öz-yeterlikleri. *Spor Bilimleri Dergisi*, 25(1), 23-35.
- Altınkurt, Y., Yılmaz, K. ve Erol, E. (2014). Pedagojik formasyon programı öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonları. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 48-62.
- Barlett, J. E., Kotrlık, J. W. ve Higgins, C. C. (2001). Organizational research: Determining appropriate sample size in survey research appropriate sample size in survey research. *Information Technology, Learning, and Performance Journal*, 19(1), 43-50.
- Cüceloğlu, D. (2005). *Keşke'siz bir yaşam için iletişim*. İstanbul: Remzi
- Dağ, İ. (1991). Rotter'in İç-Dış Kontrol Odağı Ölçeği (RİDKOÖ)'nin üniversite öğrencileri için güvenilirliği ve geçerliği. *Psikoloji Dergisi*, 7(26), 10-16.
- Deci, E. L. ve Ryan, R. M. (2000). The " what" and " why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227-268.
- Dönmez, A. (1985). Denetim odağı, kendine saygı ve üç değişken: Çevre büyüklüğü, yaş, aile ortamı. *Eğitim ve Bilim*, 10(55), 4-15.
- Garipağaoğlu, B. Ç. ve Güloğlu, B. (2015). Öğretmen adaylarında öz liderlik becerilerinin yordayıcısı olarak öğrenilmiş güçlülük ve denetim odağı. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2), 147-162.
- Girgin, D. (2015). Bireysel çalgı dersi motivasyon ölçeği: geçerlik güvenirlik analizi. *KÜ Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(4), 1723-1736.
- Ho, J. ve Nesbit, P. L. (2018). Personality and work outcomes: A moderated mediation model of self-leadership and gender. *International Journal of Management Excellence*, 10(2), 1292-1304.
- Houghton, J. D. ve Neck, C. P. (2002). The revised self-leadership questionnaire: Testing a hierarchical factor structure for self-leadership. *Journal of Managerial Psychology* 17(8): 672-692.
- Manz, C. C. (1986). Self-leadership: Toward an expanded theory of self-influence processes in organizations. *Academy of Management Review*, 11(3), 585-600.
- Manz, C. C. (1992). *Mastering self-leadership: Empowering yourself for personal excellence*. New Jersey: Prentice Hall.
- Meydan, C. H. ve Şeşen, H. (2011). *Yapısal eşitlik modellemesi AMOS uygulamaları*. Ankara: Detay Yayıncılık.

- Neck, C. P. ve Houghton, J. D. (2006). Two decades of self-leadership theory and research: Past developments, present trends, and future possibilities. *Journal of Managerial Psychology*, 21(4), 270-295.
- Ören, N. (2016). Denetim odağı ve kendini kabul arasındaki ilişkiler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 1(2), 20-28.
- Özçelik Herdem, D. (2016). Öğretim elemanı görüşlerine göre keman eğitiminde öğrencilerin motivasyonlarını artırmaya yönelik yaklaşımların değerlendirilmesi. *Journal of Strategic Research in Social Science*, 2(4), 67-82.
- Özdamar, K. (1999). *Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizleri-1 SPSS-Minitab*. Eskişehir: Kaan Kitabevi.
- Öztürk, F. G. (2002). Öğrencilerin gelişiminde müziğin etkisi. *Uluslararası Avrupa'da ve Türk Cumhuriyetleri'nde Müzik Kültürü ve Eğitimi Kongresi*, Ankara, 298-301.
- Peklaj, C. ve Levpušček, M. P. (2006). Student motivation and academic success in relation to the quality of individual and collaborative work during a course in educational psychology. 31. *Association of Teacher Education in Europe (ATEE) Conference*.
- Rotter, J. B. (1966). Generalized expectancies for internal versus external control of reinforcement. *Psychological Monographs: General and Applied*, 80(1), 1-28.
- Sabuncuoğlu, Z. ve Tüz, M. V. (1998). *Örgütsel psikoloji*. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.
- Sardoğan, M. E., Kaygusuz, C. ve Karahan, T. F. (2006). Bir insan ilişkileri beceri eğitimi programının üniversite öğrencilerinin denetim odağı düzeylerine etkisi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 184-194.
- Sternberg, R. J. ve Williams, W. M. (2002). *Eğitimsel psikoloji*. Boston, MA: Allyn & Bacon.
- Tabak, A., Sıgır, Ü. ve Türköz, T. (2013). Öz Liderlik Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması Çalışması. *Bilig*, 67, 213-246.
- Terzi, A. R. (2011). Denetim odağı ve örgütsel vatandaşlık davranışı ilişkisi: Üniversite öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Eğitim ve Bilim*, 36(162), 3-15.
- Williams, S. (1997). Personality and Self-Leadership. *Human Resource Management Review*, 7(2): 139-155.
- Yağışan, N. ve Sünbül, A. M. (2007). Müzik bölümü öğrencilerinin benlik imgeleri ve denetim odaklarının incelenmesi, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22 (1), 243-262.